

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 48, godina XXIV
novembar, 2019.
[str. 225-226]

© Monos 2019

Dr. sc. Izet Šabotić, “Život, ljudi i događaji: Tuzla na razmeđu 19. i 20. stoljeća”

*Centar za istraživanje moderne i
savremene historije, Tuzla 2019.*

Autor ove knjige je profesor na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli. Radi se o naučniku koji je objavio, kao autor ili koautor, deset knjiga i pet udžbenika, te 280 stručnih i naučnih radova iz oblasti historije i arhivistike. Tom nizu radova pridružuje se i ova knjiga koja se sastoji iz slijedećih dijelova: „Predgovor“, „Uvod“, „Tuzla u osmanskom periodu – kratak osvrt“, „Vrijeme zaokreta: Tuzla u austrougarskom periodu (1878-1914)“, Tuzla u pozadini ratnih dešavanja (1914-1916), „Slom društva – Tuzla u vrtlogu 1917. i 1918. godine“, „Zaključak“, „Izvori i literatura“, „Index ličnih imena“, „Index geografskih pojmova“, „Izvodi iz recenzija“, „Bilješke o autoru“.

Knjiga tretira život ljudi na prostoru Tuzle na razmeđu 19. i 20. stoljeća. To je vrijeme važnih historijskih zaokreta, vezanih za kraj osmanske i uspostavu austrougarske uprave. Upravo u tom periodu se dešavaju prelomni historijski događaji, koji su dugoročno odredili sudbinu Bosne i Hercegovine, pa tako i Tuzle i njene okoline. Vrijeme Tanzimata, velika istočna kriza, austrougarska okupacija i aneksija, te period Prvog svjetskog rata su događaji koji su značajno utjecali na život ljudi na ovome prostoru. “Sve to je imalo uticaja na kreiranje života običnih ljudi, utičući sudbinski na ukupan njihov status, posebno socijalno-ekonomski, ali i ukupan društveno-politički diskurs je snažno oblikovan ovim događajima. Običan čovjek je bio u žiži događanja. Sve se ticalo njega i suštinski zadiralo u ono što je njegov interes u socijalno-ekonomskom, političkom, kulturnom, vjerskom i svakom drugom pogledu”, ističe autor i dalje navodi: “Socijalno-nacionalne suprotnosti, bune, ustanci i ratovi, migracije, privredna transformacija, te posebno krupni historijski događaji poput: velike istočne krize, aneksije i Prvog svjetskog rata, imali

su potpun uticaj na prilike u Tuzli i njenom širem okruženju. Poseban i posljedičan uticaj imali su događaji vezani za Prvi svjetski rat, kao što su: atentat u Sarajevu, mobilizacija, rekvizicija, logorovanje vojske, te posebno u prvoj ratnoj godini blizina Balkanskog fronta, snažno su uticali na život ljudi na ovom području. No, i kasnije ratni događaji su potpuno odredili život na ovom području, gdje je najveći teret podnio narod, odnosno obični čovjek. Posljedice ratnih dešavanja na ovom području ostavile su velikog traga na običnog čovjeka."

U radu se događaji i procesi prate hronološkim redom, onako kako su se dešavali i kako su imali uticaja na ukupne prilike u Tuzli i njenoj okolini. Autor ističe da "ponuđeni sadržaj nije konačni sud o događajima i pojavama" iz prošlosti Tuzle u naznačenom periodu, "ali je važan", te "može biti dobra osnova za dalja, dublja i sveobuhvatnija istraživanja ovog perioda tuzlanske prošlosti".

Ova knjiga se pojavljuje u vrijeme sve učestalije pristrasnosti u historiji i drugim znanostima: kada se ne koriste pravila provjeravanja, metoda i logike; kada selektivnost nije u funkciji procesa spoznaje, nego potječe iz određenoga političkoga interesa; kada se onemogućuje spoznajni postupak, jer se odustaje od revizije, promjene ili dopune unaprijed prihvaćenih gledišta; kada se ne uzimaju u obzir postojeći znanstveni rezultati; kada se sadržaj historijskoga iskaza "prilagođava" političkim ciljevima; kada se historijsko znanje upotrebljava za politički pritisak sa svrhom da se onemogući znanstvena historija...

Ideologizirana historija je, nažalost, postala neminovna u svakodnevnoj političkoj diskusiji, u sukobu političkih stranaka, u medijima, u slavljenju godišnjica, a posebno u govorima političara. Argumenti iz historije upotrebljavaju se za diskreditaciju političkih protivnika ili onih koji ne misle u skladu s preovladavajućom ideologijom. Najčešće, to

se čini historijskim primjerima, konstrukcijom analogija, tvrdnjama o kontinuitetu nekih pojava od njihovoga postanka do danas.

Autor je dobro postavio istraživačko pitanje, odabrao aktuelnu i važnu temu, te uspješno na njega odgovorio. Do rezultata istraživanja, koje je vrlo jasno prikazao, došao je tako što je koristio historijske izvore različite provenijencije. Izvršio je pravilnu selekciju izvora, izvršio kritiku i interpretaciju onako kako to nalaže metodologija historijskih istraživanja. Autor je u radu donio 1126 fusnota i time omogućio provjerljivost svojih uvida što i jeste jedno od obilježja znanstvenog rada.

Osim toga, koristio je metode važne za historijsko istraživanje (historijska metoda, metoda analize i sinteze, indukcije i dedukcije, statističku metodu), a razina korištenih metoda je vrlo visoka. Koristio je historijske izvore i literaturu različite provenijencije (domaću i stranu), a selekciju je vršio u cilju traženja odgovora na istraživačko pitanje, čime je izbjegao zamku da bude pristrasan. Popis citiranih bibliografskih jedinica je potpun i konzistentan, a zaključci vrlo jasni i uvjerljivi.

Rad je pisan standardnim bosanskim jezikom, a tekst je jasno i logično strukturiran. Pravilno su oblikovana poglavlja i podnaslovi a korištena je relevantna historijska terminologija.

Autor je knjigu prilagodio čitaocima svih nivoa obrazovanja, što mu, između ostaloga, i daje dodatnu vrijednost. On piše *sine ira et studio*, onako kako i treba da piše profesionalni historičar. Rukopis obiluje mnogim informacijama koje govore o životu ljudi i događajima na području Tuzlanskog kraja na razmeđu 19. i 20. stoljeća, koje proširuju spoznaju o ovome periodu bosanskohercegovačke i tuzlanske zbilje.

Prof. dr. Sead Selimović